

С Т А Н О В И Щ Е

на проф. дн Венка П. Кутева – Цветкова,
Великотърновски университет "Св. св. Кирил и Методий"

на дисертационен труд на тема: **"Формиране на екологична култура чрез обучението по предмета "Човекът и природата" в начален етап на основната образователна степен"**

За придобиване на ОНС "Доктор"
Област на висше образование: 1. Педагогически науки
Професионално направление: 1.2. Педагогика
Докторска програма: Теория на възпитанието и дидактика

Автор: Галина Петрова Василева
Научен ръководител: проф. д-р Бончо Господинов,
СУ "Св. Климент Охридски", Факултет по педагогика

I. Данни за процедурата

Галина Василева **отговаря на изискванията** на Закона и на Правилника към ЗРАСРБ за придобиване на ОНС "Доктор". Процедурните изисквания са спазени.

Кандидатът е **изпълнил минималните национални изисквания**.

Няма доказано по законоустановения ред **плагиатство**. Кандидатът е приложил декларация за оригиналност на дисертационния труд.

II. Информация за дисертанта

Галина Василева е завършила специалност Начална училищна педагогика в СУ "Св. Климент Охридски". Има 38 години педагогически стаж. Работи като старши учител. Притежава първа професионално – квалификационна степен. В документите по процедурата тя е посочила 15 сертификата и удостоверения за участие в различни обучения.

Владее английски на добро ниво.

III. Актуалност на темата

Един от основните проблеми, пред които е изправена съвременната цивилизация е запазването и развитието на планетата Земя и нейните ресурси.

Ето защо екологичното обучение и възпитание на учениците стои като главна задача пред училищното образование.

В дисертационния труд авторката проследява редица недостатъци на екологичното образование на учениците от началното училище. А екологичната политика в нашата страна, както и международната стратегия на образованието на околната среда изискват да се задълбочи процесът на развитие на екологичното образование, възпитание и култура в българските училища.

Гореизложеното е сериозно основание за мотивация на авторката за предложеното дисертационно изследване. Поради всички тези причини темата на дисертационния труд е актуална, конкретна, специфична и неизследвана. Тя провокира както изследователите, така и действащите специалисти в образователната практика.

IV. Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд има теоретико-емпиричен характер.

Състои се от увод, три глави, заключение, приноси, използвана литература и приложения.

Общият му обем е от 223 стр., от които 162 стр. основен текст и 61 стр. приложения.

Литературата е 149 източника – на кирилица, на латиница, нормативни и стратегически документи.

Текстът на дисертацията е много добре илюстриран с фигури и таблици. В приложенията са включени тестове за входно и изходящо ниво по учебната дисциплина "Човекът и природата", съчинения на ученици, снимков материал, отразяващ различни дейности на учениците по този учебен предмет.

В **увода** точно и прецизно е формулиран научният апарат на дисертационното изследване – обект, предмет, цел и хипотеза. Представена е актуалността и значимостта на изследвания проблем. Посочва се, че изследването е осъществено чрез експериментална програма, която включва следните етапи – предварителен тест за установяване входното равнище на екологичните знания на учениците в експериментална и контролна паралелки, осъществяване на експериментална дейност – привеждане на модела в действие в експерименталната паралелка, контролен тест, сравнение, анализи и изводи до колко експерименталното обучение е постигнало целите си.

Като положителен момент ще посоча, че авторката разглежда и работните понятия, използвани в дисертацията като екология, екологична култура, екологично образование, екологично възпитание, екологично съзнание, екологична етика, отговорност за околната среда, екологично поведение и др.

В **първа глава** "Концептуални постановки за предизвикателството: човек – природа – екология" Галина Василева разглежда еволюцията на

възгледите за диадата "човек – природа" в рамките на екологичното познание. Спирайки са на многобройните проблеми, пред които е изправена нашата планета, Галина Василева изтъква, че това изисква развитие на нова ценностна система. Тя представя идеите за ноосферата и устойчивото развитие с фокус върху идеите на акад. Владимир Вернадски. Спира се и на въпроса за хармонията във взаимоотношенията на човека с природата. Подробно разглежда термина "екология". Анализира и отношението екологично съзнание и екологична етика. Представя в дълбочина същността и структурата на екологичната култура, екологичното поведение, екологичната компетентност, екологичната грамотност и природонаучната грамотност.

Втора глава "Формиране на екологична култура в началния етап на основната образователна степен" заема централно място по значение в дисертационното изследване. В началото на тази глава акцентът е върху възрастовите характеристики на малкия ученик, неговата емоционална сфера и психични процеси. Представени са концепти за природата на децата от начална училищна възраст. Подробна е анализирана концепцията за екологичното образование в началното училище. Изследвани са дидактическите характеристики на обучението за формиране на екологична култура. Проучено е моделирането като метод за научно изследване в педагогическата практика и педагогическите изследвания. Определен принос в дисертационното изследване представлява конструираният от авторката модел на обучение за формиране на екологична култура в начален етап на основната образователна степен. Представена е обобщена, задълбочена и всеотна структура на модела на обучение за формиране на екологична култура в начален етап. Разработеният модел се осъществява на четири равнища – мотивационно, познавателно, дейностно и рефлексивно. В основата на всички дейности, според Г. Василева, е детското любопитство и ученето чрез преживяване. Особена роля е отредена на проектното обучение. Представено е много подробно и систематизирано тематично разпределение и описание на осъществените дейности.

В трета глава "Анализ на резултатите от експерименталното обучение" се конкретизира методиката и организацията на експерименталното изследване. Апробирани са подходи, които са насочени към формиране на екологична култура. За реализирането им са използвани различни дейности. Представени са подробни анализи на резултатите от направеното изследване. Това е особено силна и значима в приложен аспект изследователска част на дисертационния труд.

Данните от проведеното експериментално изследване са представени таблично и графично, което дава възможност за добра ориентация при изясняване на актуалното състояние.

Изводите и заключението имат точен адресат.

От изследването става ясно, че Галина Василева познава проблемите и в теоретичен, и в практически аспект, което ѝ дава добра основа за провеждане на изследването и разработване на дисертационния труд.

Богатият и дългогодишен практически педагогически опит и наблюдение на авторката, ѝ позволява не само достатъчно пълноценно и информационно да обоснове тезата си, но и да разработи и представи един богат и всеобхватен актуален модел на обучение за формиране на екологична култура в началния етап на основната образователна степен.

V. Приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа значими приносни моменти, които са лично дело на Галина Василева.

Като такива може да се приемат:

В теоретичен аспект:

Направен е целесъобразен историко-литературен обзор на концептуалните схващания за екологията и екологичната култура.

Разработена е и обоснована концепция за екологично образование в началното училище с акцент на обучението по предмета "Човекът и природата".

Акцентирано е върху прилагането на нови форми, методи и дейности, подходи и предложения, които допринасят за формиране на екологична култура.

В приложен аспект:

Конструиран и обоснован е съвременен модел на обучение за формиране на екологична култура чрез обучението по предмета "Човекът и природата" в начален етап на основната образователна степен, върху основата на общопедагогическите принципи на съвременното обучение, който е насочен към практически дейности.

Моделът е апробиран чрез експериментално обучение в реална среда с фокус върху практическите дейности.

Предлага се един динамичен вариант на съчетаване на урочната с извънурочната и извънкласната дейност с акцент върху самостоятелната работа на учениците и творческата им дейност.

Моделът дава положителен резултат в посока формиране на екологична култура у учениците чрез обучението по "Човекът и природата" в начален етап на основната образователна степен.

Оценка на автореферата и публикациите по темата:

Авторефератът напълно отговаря на изискванията, като адекватно отразява съдържанието на дисертационния труд. Представени са 3 авторски публикации по темата на дисертацията.

VI. Заключение

Считам, че целта и поставените задачи на изследването са постигнати. Оценката ми за дисертационния труд е категорично положителна. Съдържанието и качествата на представеното дисертационно изследване напълно удовлетворяват критериите, изискванията и условията на защита на дисертационен труд и придобиване на ОНС "Доктор".

Постигнатите резултати и изложените аргументи дават основание да дам своя **положителен** вот в Научното жури за защита на дисертационен труд на тема "Формиране на екологична култура чрез обучението по предмета "Човекът и природата" в начален етап на основната образователна степен" на **Галина Петрова Василена** за придобиване на ОНС "Доктор" в професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма "Теория на възпитанието и дидактика".

10. 03. 2025 г.
гр. В. Търново

Подпис:
проф. дн Венка Кутева - Цветкова